

BUDA-PESTA

13 Noemvire st. v.
25 Noemvire st. n.

Va eși duminică.

Redact.: strad'a Havas nr. 1.

Nr. 46.

ANUL XIII
1877.

Pretiu pe unu anu 10 fl.
Pe 1/2 de anu 5 fl.; pe 1/4 de
anu 2 fl. 70 cr.
Pentru Romani'a 2 galbeni

E A.

Se dice, că ea este o tinera fiintia,
Cu sufletulu în ceruri traeste pe pamântu,
Si tota tinereti'a ascult'a ei voitia
Si glasulu ei trezeste poeti chiar din mormântu.

Căci nu, nu este alt'a, nu pôte fi în lume
Mai dulce, mai frumoșa fiintia ce iubescu;
Si glasulu ei poeticu si tainiculu ei nume
Patrunde si înspira unu sufletu omenescu!

Nu pôte fi o harpa, unu sunetu că s'o cânte,
In ceruri asiâ ângeru frumosu nu pôte fi;
Oh! ea are putere si farmecu că s'ncânte,
Ea este în totu loculu si eu n'o potu privi!

Nu, n'am vediut'o inca, nici pôte fi vediuta,
Eu nu stiu alu ei nume, căci nume n'a purtatu.
N'am auditu nici vócea-i divina si placuta
Si nici în asta lume ea n'are locu de statu.

Dar când muncitu de chinuri, de-o cruda suferintia,
Când nimene în lume nu stie ce plângu eu,
Adormu, privindu la ceruri, sioptindu a mea dorintia,
Si-atuncea vedu unu ângeru ce sterge plânsulu meu!

Atunci glasulu ei gingasiu se stinge în tacere,
Si suridiendu se 'naltia, dispere 'n infinitu . . .
Ah! numai prin dulci visuri, că sfânta mângaere,
Fiintia fara nume sburându, te-am întâlnitu!

Petru V. Grigoriu.

SCHITIE DE CALETORIA.

I.

Din Budapesta pâna la Oradea-mare.

(Introducere, — scopulu meu, — dorintia vechia, —
ocaziune placuta, — compatimirea si bucuri'a mea, —
desamagirea prima, — la Tiegledu, — criticarea lui
Abdul-Kerim, — Oradea-mare.)

Me aflu în positiunea pictorului, care vede o panorama fôrte frumoșa si voiesce s'o desemne, dar se teme că art'a lui nu va fi în stare a reoglindá frumusetile originalului.

În momentele aceste, când revocu în memori'a mea suvenirile dilelor încântătoare de tocmai acuma-su patru luni, ochii mei spirituali par că privescu unu tablou rapitoru, dar condeiulu meu nu pré are curagiulu d'a-lu schitiá. Me temu si eu — că pictorulu — că, departe d'a puté zugraví esactu impressiunile mele, voi produce numai o copia pré palida.

Si totusi nu potu sè tacu. Unu simtiemântu dulce me imboldesce sè vorbescu. Voiu scrie dar, fia si defectuosu, căci este o placere a ne reamintí bucuriile gustate, si acea placere devine si mai mare de cumva si altora o putemu impartasi. Voiu scrie, căci de multu am promis acést'a *) cetitorilor „Familiei“, ma

*) Vedi articolulu „Epilogu la adunarea din Abrudu“, în nr. 30 alu „Familiei“ din an. c.

unii au si avutu amabilitatea d'a me interpelá.

E bine, dar voindu sè indeplinescu acea promissiune, trebuie sè spunu din capulu locului, cà aceste sîre — pe cari le decopiez din portfoiulu meu scrisu în pripa — nici decátu n'au pretenziunea d'a figurá cá niste studii si critice adânci a supra celor vediute în cursulu caletoriei mele scurte. A face, cá cetitorii sè resimta desfetarea care m'a încântatu pe mine, éta scopulu meu de capetenia! Vreu sè-mi facu unu micu monumentu literaru intru amintirea a câte-va dile frumóse, éta totu!

Prin acést'a voiu avé ocaziunea placuta d'a revedé celu putínu spiritualmente acele locuri frumóse si pe acei confrati atátu de ospitali, a caror suvenire va remané nestérsa în ânim'a mea.

De multu am totu doritu sè facu o escurziune prin muntii apuseni ai Transilvaniei, atátu de interestingi atátu sub raportulu romanticu, câtu si sub celu istoricu; inse dorinti'a mea nu s'a pututu traduce în realitate pâna 'n vér'a trecuta, când adunarea din Abrudu a Societátii pentru fondu de teatru românu nu numai mi-a oferitu privilegiulu doritu, dar totu-odata mi-a si impusu datorí'a, cá în calitate de secretaru alu Societátii, sè facu o caletoria pân'acolo.

Placuta datoría, careia me supusei cu tóta placerea.

Adunarea erá sè se tîna la 16 julie. Dar eu plecai înca la 11 julie, cu trenulu séra, cá astfelu sè am tîmpu mai multu de desfetare pe cale si a nume sè me potu oprí în câte-va locuri mai interesante. Avêndu sè me întorcu din Abrudu pe la Aradu, acuma luai lini'a contra Orade-Clusiu, cá astfelu mergêndu si vindu sè nu facu totu aceeași cale, ci sè trecu totu prin alte locuri, si astfelu caletoria sè fía câtu mai variata.

Erá o caldura cumplita. Vagonulu tînutu tóta diu'a la sóre înca si sér'a la 6 óre când cuprinseramu locu în elu, respândea o ferbintiéla mare. A supra orasiului Budapesta vedeam atêrnându unu noru negru; erá pravulu si aburulu ce esiea din stradele si casele sale. Compatimiám pe bietii ómeni, cari aveau sè petróca tóta vér'a în acést'a nadusiéla si în acestu aeru otravitoru; si me simtieam fericitu, cà eu voiu puté sè me recorescu acusi la umbr'a codrilor seculari si sè respiru aerulu inbalsamatu de miriadele de flori ale câmpului.

Mai aruncaí o privire innapoi. Si vediui la gara trafic'a cu diuarele cele mai nóue.

Multi caletori isi cumperau câte unulu — dóue. Eu nu. Nu mai voiám sè cetescu diuare. Destulu le-am cetitu optu luni de dile în continuu. Nu mai aveam ochi sè le vedu. Ce-mi pasá mie de tonulu lor afectatu, când aveam sè me delectezu acusi în sinceritatea naturei?! Le uriam, càci eram disgustatu de ele. Si me simtieam usioratu, cà celu putínu câte-va septemâni nu voiu fi silitu a le cetí.

Pân'atunce apoi — cugetám — dóra si muscalii vor sosí la Constantinopole, vor goni pe turci din Europa, si asiá resboiulu se va încheiá.

Câtu de multu aveam sè profitezú! Antâiu nu trebuiá sè cetescu atâte telegrame, cari în tóte dilele se desmintiescu; si a dóu'a, aveam sè fíu scutitu de atâte impressiuni bune rele, câte indura unu bietu cetitoru de diuare politice în tóte dilele. Va sè dica, nu aveam nici sè me desamagescu, nici sè me necasiescu, ci numai sè-mi petrecu dupa placu. Nu erá acést'a o perspectiva frumósa?!

Si cá desfetarea mea sè fía si mai completa, mi-am propusu, cà nu numai nu voiu cetí diuare, dar nici despre politica nu voiu vorbí cu nimene. Politic'a desbina pe ómeni, amaresce simtiemintele, si face multe neplaceri.

Astfelu usioratu de tóte grigile mari si serióse, cu propusulu d'a cautá numai de recreatiune, asteptai cu nerabdare momentulu de plecarea.

În fine sosí si acel'a. Clopotielulu suná si a trei'a óra. Trenulu plecá.

Cá bunu crestinu, îmi facui cruce, si di-sei: „Dómn'e ajuta!“ Me credeam eliberatu pe câtu-va tîmpu din cerculu ocupatiunilor mele de tóte dilele.

În cupeu erámu numai trei persóne. Eu, soci'a mea si o amica a ei, professorésa la o scóla din Budapesta. În adinsu rugai pe conductorulu sè nu lase la noi vr'unu barbatu. Me temeam, cà de va viní unulu, voiu fi silitu a conversá cu elu despre politica, de care atátu de multu voiám sè me ferescu.

Deci vediêndu, cà remaseramu numai noi de noi, simtíi bucuría mare, fiindu convinsu, cà propusulu meu se 'ncepe a se realisá, de óra-ce femeile nu facu politica.

Si sub impressiunea deplinei mele bucurii, infraí o conversatiune despre frumseti'a naturei, despre câmpulu inzestratu cu flori si despre altele multe de tóte.

Professorés'a inse nu peste multu se în-

tórse catra mine, si — par cà ar fi voitu sè-mi faca vr'o piacere — dise:

— Cetitu-ai depesiele cele mai nóue de pe câmpulu batalfei?

Brr! Éta, cà nici aice nu putui scapá!

— Nu! — respunsei cá oparitu.

— Asiá dara, poftimu! — continuà ea.

Si dupa áceste scóse din cuferasiulu ei unu plicu de diuare si mi-lu dadù.

Nu voiám sè refusu. Luai dar vr'o dóue, frundiarii putintelu prin ele, fara sè cetescu ceva, apoi le împaturai si le pusei éراسi frumosu la loculu lor.

Si facèndu áceste, me credeam éراسi liniscitu, gândindu cà in urma totusi me scapai si de diuare si de politica.

Sosiramu la Tiegled.

Ne deteramu josu sè cinàmu. Omulu primu pe care ilu întelnii in usi'a restauratiunii, fu portarulu de la gara. Elu facù unu complimentu, si poftindu-ne „buna séra“, adause:

— Pofititi diuare, próspete, domnule!

Si imi aretà o colectiune de ele.

— Multiam dtale!

— Dar depesiele cele mai nóue!

— Tocmai de acele fugu eu acuma.

Portarulu me privi cu mirare. Elu nu întielegea, cum putea cine-va sè nu citésca diuare.

Se vede, cà dènsulu nu e Românu.

Nici eu nu-i esplicai hotarirea mea. Bunu bucurosu, cà scapai cu atât'a, me feriam sè 'ntelnescu vr'unu cunoscutu, cá nu cumva acel'a sè incépa a vorbí cu mine despre politica.

Dupa cin'a scurta ne ocuparamu éراسi locurile, si eu atunce in adeveru me simtieam liniscitu, càci fiindu nópte, credeam de siguru, cà celu putinu pâna la deminétia nimene numi va vorbí de depesie resboinice.

Sperantia vana!

Nu puteam dormí. Deci imi radiemai capulu de unu cotu si priviam afara la cerulu stelosu. Erá o nópte fórte frumósa, lina si tacuta; si in tacerea generala sgomotulu rotilor vagónelor si siueratulu din când in când alu locomotivului suná atátu de fantasticu.

Asiá trecura aprópe la dóue óre.

De odata din cupeulu vecinu, in tacerea noptii, se audi urmatórea convorbire:

— Dormi tu?

— Ba.

— Eu nici decátu nu potu sè dormu.

— Nici eu.

— Haid' sè vorbimu dara!

— Nu-mi pasa.

— Cetitu-ai diuarele de adi?

— Cum sè nu?

— Asiá dara cà-i lucru mare!

— Mare dieu!

Apoi începura a vorbí despre trecerea Rusilor. Unulu acusá pe Abdul-Kerim, cà pentru ce n'a opritu pe Rusi a trece Dunarea? Celalaltu ilu aperá, dicèndu cà Abdul-Kerim a facutu fórte bine, càci numai asiá va puté nimici pe toti Rusii.

Din ast'a apoi se escà între ei o disputa inversiunata. Si fiindu cà nici unulu nu se lasá capacítatu, fía-care strigá totu mai tare, in câtu in urma erau p'ací sè se iee de capu.

Chiar bine, cà se facù diua si sosiramu la Oradea-mare. Tóta nóptea nu putui dormí, dar celu putinu scapai de — politica.

Iosifu Vulcanu.

Lumea acést'a...

— Dupa Alesandru Petöfi. —

Lumea acést'a câtu e de mare

Si câtu de mica esti scump'a mea:

Déc' ai respunde l'a mea 'nfocare,

Nu te-asiu dá, crudo, in schimbu pe ea!

Tu esti lumina si eu sânt umbra...

Déc' ai vré inse a contopí

Fati'a-ti purpura cu fati'a-mi sumbra,

Sórele 'n fatia-mi ar resarí!

Oh! in josu pléca-ti a ta privire,

Pentru cà-mi arde sufletulu meu!

Séu nu; in lipsa d'a ta iubire,

Lasa-lu sè arda, arde-lu mereu!

Al. A. Macedonschi.

CALENDARULU POPORALU.

— Credintie, datine si moravuri române. —

(Fine.)

XXI.

Semne de frigu si ometu.

Ciórele strinse gramada, când sbóra pe susu croncanindu, ni vestescu érn'a cà va fi zapada (ometu), ér vér'a plóe.¹⁾

Érn'a când se aduna vrabiile la unu locu si ciripescu, pare cà ar tiné unu consiliu, insemnéza cà va ninge.²⁾

Ciocârlanulu,³⁾ care are cucuiu in vâr-

¹⁾ Credintia comuna in Bucovin'a.

²⁾ Com. de P. Prelipceanu.

³⁾ Lat. Alauda cristata.

fulu capului si ernéza pe la noi, adeca care nu merge peste érna în tieri straine, striga de-a-semenea vér'a si érn'a, dând de scire când are sè fia frigu. Ér Româniî dicu atunci, cà elu

Strig'a cióreci si opinci
Si-a obiele câte cincî. ⁴⁾

De umbla sturdiulu ⁵⁾ tare ciripindu în colo si 'n cóce, éراسى însemnéza frigu. ⁶⁾

De-si stringu mascurii pae pentru stratu, culcusi, si umbla covitindu, séu de sburda vitele sér'a când le aduci de la pasiune a casa, sânt semne sigure cumca va fi frigu în diu'a urmatóre. ⁷⁾

Mâti'a când se pune cu spatele spre focu, frigu séu ninsóre ni spune. ⁸⁾

Bróscele înca-su vestitóre de frigu, ometu si recéla, daca esu si cânta 'nainte de „Alecsii“, éra daca esu ele la timpu cuvenitu, adeca dupa ce trecu „Alecsiiile“ si dupa ce se încaldiesce cum se cade, apoi atunci

Sè n'ai frica
De nimica. ⁹⁾

XXII.

I n c h e i e r e.

Asiu fi pututu însirá înca fórte multe semne, dupa cari cunósce Românu schimbarea timpului, înse eu credu cà si aceste vor fi de ajunsu spre a puté fia-care însusi dejudécá ce feliu de astronomu e Românu tieranu, cu tóte cà elu póte în viéti'a sa n'a avutu nici o carte în mâna, din care sè le fi invetiatu si memoratu.

Privindu si studiandu mai de-aprópe ne vom incredintiá cumca partea cea mai mare a semnelor de mai susu însirate sânt fórte naturale si adeverate.

Fisic'a, astronomi'a si istori'a naturala ni-o demustra acést'a.

Éta cum!

Am disu mai susu cà „dupa rosiéti'a deminetii mai totu-de-una urméza vèntu si plóe.“ — Sè vedemu acuma de ce? Pentru cá fenomenulu acest'a numai atunce se vede, când peste nópte s'au înaltiatu multi aburi, de cari se frângu sosindele sórelui radie. Acesti aburi se imprasthia de catra radiele sórelui, si tocmai prin acést'a se aduce aerulu în o miscare mai

puternica, de unde apoi se nasce vèntulu. Séu cà la asié întemplare radicându-se asemenarea cumpenei aerului, se apropia aburii de se atingu mai multu între sine si se prefacu în picaturi, de acolo se nasce apoi plói'a. ¹⁰⁾

Cà albinele profetiescu plóe, când mâneca desdeminétiá sè-si culéga miere, si nu sbóra departe, ci îndata se 'ntorcu, vine de acolo, fiind cà aborii aflatori în aeru, de cari albinele au simtíre, le uméda si le ingreunéza sborulu.

Dintru acestu temeiu se ascundu si tóte celelalte insecte sburatóre, când vré sè plóe. ¹¹⁾

Cà rindunelele sbóra pe josu înaintea unei ploii, e fórte firescu lucru, fiind cà aerulu celu plinu de negréti'a arborilor, este atunce, mai alesu în laturile de susu, asié de raru, cà nu le póte purtá si aceste nu se potu asié de susu înaltiá, cá mai nainte. ¹²⁾ Ér când are sè fia vreme buna, laturile de susu ale aerului sânt mai dese, si-atunci potu sburá une ori asié de susu cà de abié le poti vedé cu ochiulu.

Daca sórele apune mândru, seninu, este semnu a vreme buna. Si acést'a este usioru de ghicitu, pentru cà aerulu la asié o întemplare trebue sè cuprindia putini abori, de la cari atérna vreme buna. ¹³⁾

Daca negur'a cade 'n josu, mai totu-de-una se înseninéza, ér daca sè sue în susu, urméza plóe, càci atunci aborii în laturea de susu se împreuna si 'ndesandu-se forméza picaturi, cari cadu apoi în chipu de plóe josu, înse cea d'ântâiu când se 'ntêmpla, aerulu se curatiesce de abori. ¹⁴⁾

Dar sè ne oprimu aice!

Pe acést'a cale putemu esplicá mai tóte semnele de susu aratate.

Adeverulu lor sta ascunsu în cursulu si legile naturii.

Natur'a e aceea, ce produce tóte câte se afla pe fati'a pamèntului. Prin urmare totu ea si numai ea influintiéza a supra celor produse de dèns'a, si acést'a influintia causéza apoi, când are sè se schimbe temperatur'a, deosebite presimtíri si miscàri la animale si insecte, înriuresce a supra plantelor, mineralelor, în scurtu a supra întregu pamèntului.

Nu-i vorba, cà multe dintre semnele si evenemintele de mai susu aratate. despre cari

⁴⁾ Com. de P. Prelipceanu.

⁵⁾ Lat. Sturnus vulgaris.

⁶⁾ Com. de P. Prelipceanu.

⁷⁾ Cred. com. în Bucovin'a

⁸⁾ Pronost. la „Calendariulu Babelor.“ Calend. de Anton Pann loc. cit.

⁹⁾ Com. de P. Prelipceanu.

¹⁰⁾ Calend. p. Buc. pe an. 1841.

¹¹⁾ Idem.

¹²⁾ Idem.

¹³⁾ Idem.

¹⁴⁾ Idem.

Loris-Melikoff.

Todleben.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tergukasoff.

Gurko.

Patru generali rusi.

credu Români că aru produce schimbarea timpului, nu ni le putem bine séu defeliu esplicá din natura. Sè nu uitámu ínse, că aceste sânt semne traditionale, sânt remasítie de credintie, ce s'au pastratu la poporulu románu, cá si-o multíme altele, din cea mai adénca vechime. Esplicarea lor deci dara nu trebue cautata ín legile si cursulu naturei, ci ín mitologia. Mitologi'a Grecilor si-a Románilor ni dá ín privinti'a acést'a o lamurire destulu de chiara. ¹⁵⁾

Se nasce acuma întrebarea : de unde le scie Románulu pe tóte acestea? . . . Cine l'a ínvetiatu pe dênసు? . . .

Am spus'o din capulu locului, cá esperinti'a si stramosii sei.

Esperinti'a multe l'a ínvetiatu pe Románu, si acést'a ínvetiatura o propaga si elu împartasíndu-o copiilor si nepotilor sei, ér multe le-a moscenitu ínca de la stramosii sei, de la vechii Románi . . .

Precum trece averea parintiésca ín proprietatea fíilor, asié si aceste datine si credintie, asié si acést'a sciintia, pentru cá Románulu tieranu nu e egoistu, ci elu tóte câte le-a ínvetiatu de la stramosii, din propri'a sa esperintia si de la contimpuranii sei, le împartasesce cu cea mai mare placere fíilor sei si tuturor acelor'a cari vreu sè 'nvetie si sè scie.

S. Fl. Marianu.

CE AU FOSTU . . .

Ce au fostu odata,
Tóte s'au sfirsítu :
Si-a mea grea durere,
Si-alu meu chinu cumplitu.

S'au sfirsítu cu tóte,
Tóte-acum disparu ;
Numai dorulu tainicu,
Dorulu celu amaru !

Dorulu cá din lume
Totu colo sè sboru,
Unde nu-su nici lacrimi,
Unde nu-i nici doru.

G. V. Stefaniu.

SECRETELE CASTELULUI.

— Romanu, de XAVIER de MONTÉPIN. —
(Urma'e.)

Saint-Maixent response prin unu semnu afirmativu.

¹⁵⁾ Acésta se va vedé din articulele, ce le voiu scrie mai târdíu a supra celor mai multe dintre semnele susu aretate.

— Nenorocita copila! — reluà mósi'a; — ea te-a iubitu fara 'ndoiéla si ai otravit'o!

— E dreptu, cá m'a iubitu, dar íti juru, cá nici unu stropu de otrava nu curge ín vénile sale. Nu eu am condamnatu-o. Ea a ajunsu la stadiulu din urma alu unei bóle consumatóre, si sciinti'a celor mai bunii medici n'aru puté-o scapá. O emotiune adánca ar puté sè-i deie lovitur'a de mórté. Acésta emotiune a simtitu-o ín sér'a acést'a, nu trista, ci fericita. Ea se va stinge ín nóptea acést'a, fara suferintia, si facéndu unu visu de fericire.

— Asiá dara, — întrebà Simiona, — contess'a va sosí mâne?

— Da, mâne.

— Dar de cumva te-ai fi însielatu? De cumva ceea acolo ar mai traí, pe când diu'a va aparé?

Saint-Maixent scóse unulu din acele surisuri dhiabolice, ce contrageau íntr'unu modu atátu de curiosu buzele sale tinere.

— Fíi liniscita, — díse elu, — ea nu va traí. Prinde acésta lampa, — adause elu, — si ínsotiesce-me!

Simiona ílu ascultá.

Marquisulu esí din casa prin usi'a dinapoi, care conducea ín gradin'a ce erá plina de rose, precum amu disu.

Acolo se servi de sabi'a sa ín locu de cutítu si începù sè taia rose. In curéndu a adunatu atátu de multe, încátu abiá putù duce ín ambele bratie ceea adunatura mirositóre.

Facéndu acésta recolta, se rentórse ín casa, íntr'à ódai'a ín care dormiá Iulia si semenà cu rose patulu si scândurile.

— Ah! — murmurà Simiona, — íntielegu! o ucidi asiá . . .

Saint-Maixent facù din umere si respunse:

— Sêrman'a copila adorá florile si mai de multe ori mi-a dísu : „Mi-ar placé sè moru ínadásíta sub rose!“ Dorinti'a ei ceea mai ínalta se va índepliní, éta totu.

Elu esí din odaia dímpreuna cu mósi'a, încuiá usi'a de dóue ori si puse chei'a ín busunaru.

Simiona pali de gróza sub patur'a de cârpa ín-tinsa pe fati'a ei.

XXXV.

Scoborisíulu.

Cinci minute mai târdíu, marquisulu, deslegându pe Kébir, parasi cas'a izolata si plecà ín galopu pe drumulu catra satulu unde contess'a Rahon si frumós'a Olimpia petreceau nóptea.

Lazaru, care ílu asteptá, duse calulu ín grajdu. Saint-Maixent se rentórse ín odaia sa, si nimene ín ospetaria nu visá de espeditiunea lui de nópte.

De regula, dn'a Rahon nu aflá nici odata, cá plecau destulu de graba.

In diu'a aceea erau aprópe nóue óre diminéti'a când ea se desteptá, cu capulu greu si spiritulu tulburatu; i trebuiru câte-va momínte si silintie mari spre a-si recapatá libertatea de spiritu si spre a-si recástigá facultatea de a cugetá.

In fine reesi; ea priví de nou cu adánca durere de ânima împregiurările dureróse, cari o silira la acésta caletoria. Díse Marinettei sè se îmbrace fara 'ntardiare si porunci sè se prinda caii.

Toalet'a contesei erá gata, când marquisulu Saint-Maixent cerú iertarea sê se póta înfatísiá.

Elu aducea o noutate, pe câtu de neasteptata, pe atátu de neplacuta: cocierulu Firmin, lovitu în nóptea trecuta de o bóla grabnica, se aflá în neputin-tia d'a-si face serviciulu; elu avea friguri strasnice însotite de deliru.

— Dumnedieule! Dumnedieule! — strigá dn'a Rahon erumpându în lacrimi, — tóte s'au întrunitu în contra mea! Asiá dorí sê am aripe sê potu trece în sboru si éta cá o pedeca nóua întrevine! Credi, vere, cá ból'a lui Firmin e periculósa?

— Speru cá nu. Am chiamatu numai decátu pe mediculu din satu; elu imi para inteligentú si nu e neliniscitu; dar acésta bóla, admitându cele mai fericite possibilitáti de revindecare grabnica, va durá totusi câte-va dile.

— Ce sê facemu? — díse éراس contess'a. A întrerumpe caletori'a mea este cu neputintia. A as-teptá aice? Asiu nebuní. Vreu sê plecu. O carutia plugarésca imi va ajunge în lipsa. Me voi duce pe josu, déca nu se póte altfelu.

— Liniscesce-te, véra, — response marquisulu, — nu esti redusa la aceste estremitáti neplacute. Servitorulu meu Lazaru e unu cocieru escelentu, elu va înlocuí pe Firmin.

— Ah! dta esti Provedinti'a mea! Sê nu mai perdemu nici unu momentu; sê se prinda caii la trasura . . . si iute!

Pâna când se îndeplini acésta porunca, dn'a Rahon chiamá pe ospetarulu, i dadú dóue-dieci si cincí de louisdori si i recomandá sê aiba grigia de Firmin, în decursulu bólei si a vindecárii sale.

Se anuncia, cá totulu este gata.

Contess'a, frumós'a Olimpia si Marinetta se urcara în trasura. Lazaru ocupá locu pe capra, cu frênele în stâng'a si cu sbiculu în drept'a; marquisulu se sui în siea.

Plecaru.

Caii, obositi de mersulu din cele dóue dile trecute, mergeau încetu, cu tóte cá cocierulu improvi-satu i totu îndemná.

Saint-Maixent i urmă în trabu micu.

A trecutu de miédiadi, când trasur'a trecea prin satulu Saint-Jude.

În momentulu d'a sosí la capetulu drumului, marquisulu observá unu numeru mare de plugari, înaintea ospetáriei „Armele Franciei.“

În mijloculu acelei multimi, unu omu micu cu fatia palida, cu pleópele umflate si rosie, strigá frase nearticulate, intrerupte de suspinuri, își loviá peptulu, își smulgea perulu.

Acelu omu micu, pe care marimea desperárii îl împedecá d'a paré grotescu, erá Vilelmu Chadorant.

Recunoscându-lu, marquisulu simtí o repede contragere nervósa, ce semená unei fugitive stringeri de ânima.

Incepú a-i paré ieu, cá nu a ocolitu, spre a se feri astfelu de întelnirea neplacuta cu acelu parinte debelatu. Unu momentu elu cugetá, cá va dá pinteni lui Kébir, spre a trece cá fulgerulu; dar erá târdiu.

Vilelmu, la rëndulu seu, îl recunoscú si elu, si facându-si cale iute prin multímea ce-lu încungiurá, se grabí înaintea lui, gângavindu:

— Ah! dle marquis, dle marquis, cerulu te tra-

mite! Esti bunu . . . esti puternicu . . . nu me parasi . . .

Saint-Maixent se prefacú suprinsu, si díse într' unu tonu în care se reflectá interessulu celu mai viu:

— Dumnedieule! ospetarulu meu, ce s'a întêmplatu? Pentru ce acésta fatia tulburata? Ce ti-s'a întêmplatu?

— Ce mi s'a întêmplatu? — suspiná Vilelmu, — ce mi-s'a întêmplatu, dle marquis? Mi-s'a datu lovitur'a de mórte: mi-s'a rapitu fic'a!

— Domnisiór'a Iulia, rapita! — díse gentilomulu plinu de mirare. Ce-mi díci? Nu e cu putintia!

— Vai, vai! e fórte adeveratu! Iulia, singur'a mea copila . . . fic'a mea multu iubita . . . mi-s'a rapitu . . . mi-au furatu-o!

— Dar cine?

— Ah! De cumva asiu scí! — murmurá betrânulu cu o miscare înfricosiata; — dar nu scíu . . . Nu scíu nínica, afara de aceea, cá dëns'a nu mai e la mine . . . Asta minétia, cá de regula, am chiamatu-o, s'o îmbratísiezu. Ea nu mi-a respunsu. Atunci, atunci . . . neliniscitu, m'am suitu . . . oda'i'a erá desiérta . . .

— Si când presupui, cá fic'a dtale a parasitu ospetar'i'a? — întrebá Saint Maixent.

— Asta nópte, dle marquis, séu mai bine eri séra, càci patulu ei nu erá defacutu, ceea ce aréta, cá nu s'a culcatu de felu.

— Mi-se pare, cá dta pré iute desperi, si cá acésta absintia nu dovedesce nímica. Dsiór'a Iulia n'a pututu sê iésa fara scirea dtale spre merge sê cerceteze pe cutare ruda séu amica din pregiuru?

Vilelmu Chadorant scuturá din capu durerosu.

— Ea nici odata n'a esítu fara sê me întrebe, — response elu. Sciea bine, scump'a mitutica, cá eu nu eram în stare a-i refúsá ceva. Iti spunu, cá ea a fostu rapita.

— Dar de cumva a avutu vr'unu amantu?

— Asiu jurá cá nu! Ea erá atátu de onesta, atátu de întielépta! I placea a ride, éta totu; si înca de unu anu nu mai ridea de felu. Fiiic'a mea sê urmeze pe unu amantu! Tóta lumea sê-mi díca ast'a si totusi n'asiu crede! Sêrmana copila . . . Sêrmana scumpa copila . . . de siguru cu sil'a a fostu rapita . . .

— În casulu acest'a i-ai fi audítu tîpetele, strigatele sale de ajutoru; càci s'ar fi luptatu.

— Asiá e; dëns'a s'ar fi luptatu, — repetá Vilelmu cu unu felu de ratecire; — si totusi . . . totusi . . . ea a plecatu . . . Ah! capulu meu plesnesce . . . nu o mai vedu . . . Pamêntulu se clatina, par' cá sùm bétu . . . Revina, Iulio . . . revina . . . oh! revina, copil'a mea, déca nu vrei sê moru! . . .

Vocea séca a betrânului nu se putea cunósce. Cuvintele lui din urma se perdura într'unu felu de hohotu.

În același timpu o rosiétia ardietóre se iví pe fati'a lui palida si vénele fruntii sale se umflara.

Elu batea aerulu cu amêndóue mânile, cá unu orbu gata a cadé, care cauta unu punctu de spriginu în goletate. Piciórele sale se încovoiara sub dënsulu si cadih câtu fu de lungu pe pravulu din drumu, unde remase nemiscatu.

— Fratilor, — díse marquisulu plugarilor cari se apropiáu inspaimântati, — ajutati pe acestu omu bravu . . . elu fu lovitu de apoplexia. Acésta e fórte periculósa, dar câte odata nu pricinuesce mórte. De i

s'ar lasá sânge, dóra ar scapá; mergeti si cautati vr' unu medicu!

Vorbindu asiá, gentilomulu, fórte îndestulitu în sufletulu seu de unu desnodamêntu care taiá pe scurtu o scena pré patetica, împintenà pe Kébir si porni cá sagét'a, sè ajunga trasur'a, care — de si caii mergeau încetu — se departá binisioru.

Când sosi acolo, frumós'a Olimpia se aplecà la usitia si dîse:

— Scíi, vere, cà începuramu sè fimu neliniscite. Ce felu de întemplantare neprevediuta te-a retînutu?

— Oh! o întemplantare fórte ordinara, véra, — respunse marquisulu. Am ingrigitu de unu bietu betrânu lovitu sub ochii mei de unu atacu de paralisia.

— Si fi-va mântuitu acelu betrânu?

— Speru. Celu putinu eu am facutu totu ce a atêrnatu de la mine.

— Ce ânima! — siopti contess'a Rahon. Când e vorb'a de unu actu de devotamentu si umanitate, marquisulu totu-de-una e gata.

— Ai dreptu, véra, e o ânima de auru! — adause frumós'a Olimpia.

Trasur'a sosi în padurea d'Ebreuil si înaintá încetu la umbr'a castanilor betrâni.

Dupa o óra si jumetate caii obositi ajunsera în vârfulu délului ce dominá valea, unde cas'a izolata se ascundea de jumetate sub frundie.

Saint-Maixent facu unu semnu.

Lazaru oprí caii, se dedù josu din siediutu, se întórse pe lângã trasura si începù a scrutá buciumululu unei roti, ce o lovì de dóue ori séu de trei ori cu o pétra.

— Ce-i, Lazare? — întrebà gentilomulu cu voce nalta.

— Dle marquis, — respunse servitorulu, care a scosu cu multa istetîme, unu cuiu de feru, — de unu patraru de óra mi-se pare dupa unu sgomotu ce audíi, cà acésta róta nu e solida. Spre nenorocire, nu me însielai, si asiu dá multu sè am la în-de-mana unu rotaru.

Aceste cuvinte fure schimbate lângã contess'a, care nu perdù nici unulu din ele.

— Dómne! — esclamá ea cu nelinisce, ne amenintia vr'unu pericolu?

— Dna contessa, — respunse Lazaru, — pericolulu nu este pré mare. Rót'a s'ar fi pututu stricá; dar am întaritu-o, câtu am pututu de bine, si credu cà vom puté ajunge în satulu celu mai de aprópe, unde primul lucratu va fi în stare s'o tocmésca într'unu patraru de óra. Pentru mai mare siguritate, rogu pe dn'a contessa a me lasá sè mânu caii în pasi.

— Negresítu trebue ast'a?

— Vai, da, dna contessa, am puté pati ceva nenorocire.

— E bine, fia; dar tóte aceste întârdiári me frângu si în urma voi devini nebuna.

— Cutezu sè promitu dnei contesse, cà vom recástigá timpulu perdutu.

Dn'a Rahon se lasá descuragiata în fundulu trasurei.

Lazaru, în locu d'a se urcá érași pe capra, luá frênele si mâná caii mergêndu lângã ei.

Trasur'a înaintá fara pedeca în josu, pe scoborisu; dar fatia de cas'a izolata o mica pétra se aflá sub róta, si acea scuturare, ori câtu de usióra erá, fu

de ajunsu spre a încheiá lucrulu ce a începutu Lazaru, scotindu cuiulu din carêmbu. Rót'a esí, si trasur'a perdiêndu-si indata equilibriulu, cadíu în partea drépta.

Contess'a si frumós'a Olimpia scósera unu tîpetu de îngrozire, si camerist'a Marinetta facu choru cu ele.

Finea tomului alu doile.

Tomulu III.

A dóu'a casatoria.

I.

Cadavrulu din cas'a izolata.

Nimene nu pati nici unu reu. Saint-Maixent se asigurá iute, întrebându pe dnele Rahon si Chavigny. Fric'a li-a trecut.

Marquisulu deschise usíti'a trasurei în stâng'a, si cu ajutorulu lui Lazaru facu caletórelor mai usióra scoborirea din trasura.

Contess'a se necasiá de acésta întemplantare neasteptata, care i prevestea o mare perdere de timpu. Abiá îsi putea oprí lacrimelile, si întrebà ce sè faca si cum sè scape din neplacerea acést'a?

— Liniscesce-te, scumpa véra, — respunse Saint-Maixent, — vom scapá câtu se póte de bine. Caruti'a nu e rupta. Renoirea va fi unu lucru micu si va cere unu timpu fórte putínu. Lazaru, — adause elu, — la ce departare sîntemu de satulu, în care ar fi trebuitu sè ne oprimu spre a lasá sè ne odihnésca caii?

— Cam la o mila, dle marquis, — respunse servitorulu.

— E bine! ne vom oprí aice. Éta tocmái o casa ai carei stapâni nu vor refusá sè ne primésca. Caii vor mâncá sub acelu siopru, si Lazaru în timpulu acél'a va merge sè caute unu rotaru si unu fauru, cá sè tocmésca trasur'a. Vedi dara, vér'a mea, cà nimica nu se va schimbá, afura de ordinea locurilor de statu, unu lucru de fórte mica importantia.

Dupa ce a dísu cuvintele aceste, marquisulu se duse de batù la usi'a casei parasite, si Simiona Raymond esí, gârbovita si tremurându cà în sér'a trecuta.

— Cu ce potu sè-ti servescu, dle? — întrebà ea.

Saint-Maixent povesti în câte-va cuvinte nenorocirea ce s'a întemplantu, si încheiá cerêndu ospitalitate.

— Sêrman'a mea locuintia sta tóta la dispositiunea dtale, — respunse Simiona; — dar aceste dame frumóse se vor aflá fórte reu în ea, si findu cà eu traiescu singura si în cea mai mare saracia, nu le potu oferí chiar nimica.

— Nu te ingrigí de ast'a, buna femeia; avemu la noi totu ce trebue acestor dame.

Saint-Maixent, plinu de prevedere, în adeveru a adusu din ospetari'a din satulu Massiac multime de proviziuni, si cuferulu carutiei mai contînea mai multe butelii de vinu din Spania, ce-lu cunóscemu.

— Déca e asiá, — dîse betrân'a falsa, — damele aceste potu intrá în cas'a mea . . . ele vor fi bine primite într'ens'a.

Marquisulu dadu mân'a contesei s'ò introduca, si frumós'a Olimpia le urmá.

Prin îngrigirea Simionei Raymond, sal'a de josu deviní fôrte curata. Scaunele, dulapurile vechi, si més'a de lemnu albu, înveseliau privirea.

Simiona acoperi més'a cu unu mesaiu de pâzna grósa. Marinetta aduse vasulu cu proviziuni, si Saint-Maixent invitá pe contess'a si pe dn'a Chavigny sè cuprinda locu la mésa.

Nici un'a nici alt'a n'avea apetitu, mai alesu dn'a Rahon, care inca nu scapá de totu de acea bizara somnolentia a carei origine o cunóscemu. Cu tóte aceste, ea ascultá invitárele repetíte ale gentilomului, care i spunea, cà refusându de-asi sustiné puterile, ea se va bolnaví si astfelu nu-si va puté continuá cale-tori'a.

Convinsa prin acésta motivare din urma, ea sup-se o aripa de puu rece si beu jumetate de pocalu din acelu vinu spaniolu, din care în sér'a trecuta nu primí, decátu numai câte-va picaturi.

Apoi mai cà îndata dupa acelu ospetiu frugalu ea se plânse de o mare durere de capu, de vijeituri în temple, de palpitáre de ânima, cari o innadusiau, si de o slabiciune ce crestea.

— Acésta e oboséla, si nu altu ceva, — dîse Saint-Maixent; — respira, te rogu, aceste saruri, si simptomele de cari te plângi, vor disparé, si nici nu se vor rentôrce.

În acelasi timpu elu presintă dnei Rahon o sticla de cristalu, plina d'ò fluiditate rosia, pe care câte-va ôre mai nainte a datu-o s'ò respire Iulia.

Fara 'ndoiéla, gazurile ce esiau din acea fluiditate pregatita de Simiona, erau fôrte fine.

Efectulu urmá numai decátu.

Dn'a Rahon isi lasá capulu a cadé pe peptu. Mânile ei debelate i cadiura de-a lungulu corpului. Pleópele-i închisera ochii ei atátu de frumosi. Ea dormiá.

Simiona de acuma înainte nu mai avea trebuintia sè-si continue rolulu de baba betrâna. Opulu mârsiavu avea sè se îndeplinésca fara resistintia possibila din partea victimei.

Ea sterse spoielile de pe fatia, isi reluá glasulu firescu si purtarea ei adeverata, apoi ajutá pe Marinetta sè duca pe contess'a în etagiulu primu, în patulu din odaí'a vecina cu aceea în care Iulia Chodorant dormiá fara 'ndoiéla somnulu vecinicu.

— Vere, — dîse frumós'a Olimpia marquisului într'unulu din acele minute în cari ei se aflau la olalta, — tine minte de juramêntu!

— De care? — întrebá Saint-Maixent cu suris; — ti-am facutu mai multe.

— Mi-ai juratu, cà contess'a nu va murí!

— Si eu ti-o juru de nou. Ceea pe care scânderile cosciugului o vor închide mâne, nu va fi Maria Rahon.

— Cine va cuprinde dara loculu ei în momentu?

— O alta femeia.

— Unde vei gasi-o?

— Am si gasitu-o.

— Muri-va ea?

— E mórtá.

— Ucisa?

— Nu! secata încetu într'o bóla de peptu.

— Dar scii, vere; — murmurá marquis'a cu o ironia întunecósa, — dar scii, cà întemplantarea te-a ajutat fôrte bine, facêndu sè móra acea femeia tocmai în momentulu în care ai avutu trebuintia de unu cadavru!

— E dreptu; întemplantarea e soti'a mea.

— Nu te temi de nimica?

— De ce m'asiu teme?

— Nu cumva tóte sè se nimicésca în momentulu celu de pe urma? . . . De cumva medicii si ómenii legii, cari vor vení, aru refusá sè iee corpulu unei fete din poporu dreptu alu unei dame mari? De cumva s'ar tranite vr'o comisiune? . . .

Saint-Maixent facu din urmere.

— Sîm eu unu copilu séu nebuu? — întrebá elu? N'am prevediutu ôre tóte? Eu nu jocu decátu cu lovitura sigura, si mórt'a — pe care vom geli-o multu timpu — sémena fôrte cu contess'a de Rahon.

— Este cu putintia?

— Voiesci sè judeci? . . . Nimica nu este mai usioru, decátu a te convinge prin ochii-ti proprii. Vrei s'ò vedi?

— Când?

— Numai decátu.

— Asiá dara ea este aice?

— Da . . . din nóptea trecuta.

Frumós'a Olimpia facu o miscare de gróza.

— În cas'a acést'a! . . . — dîse ea. Unu cadavru . . . ah! mi-i gróza! . . .

— Dar pentru ce? Nu mortii sînt aceia de cari trebuie sè ne tememu, véra, ci viii! Fii tare! Vina cu mine si vei vedé, câtu de frumósa a fostu ea!

Dóm'n'a Chavigny refusá hotaritu. Simiona si Marinetta se rentórsera, si marquisulu se sui singuru în etagiulu primu.

Nu fara o puternica palpitare de ânima si nu fara unu felu de tremurare nervósa, întroduse elu chei'a în încuiátore si deschise usí'a odáii mici.

De cumva, prin minune, jun'a fêta ar mai fi traitu!

De cumva ea s'ar fi întorsu catra elu, dicêndu-i:

— Cátu de multu ai întârdiatu, logodniculu meu! Unde e preotulu care ne va uní?

Aruncatu-s'ar fi elu spre ea, cum tigrulu sare spre préd'a-i, si innadusitu-o-ar fi cu propriele-i mâni?

Si pâna când marquisulu isi facea aceste întrebári înfricosiate, unu floru rece i trecu prin corpu.

Totusi nu se rentórse, si la primulu pasiu facutu în odaia, fu asiguratu.

Parfumulu ageru alu roselor umplu aerulu, si îl facu nerespirabilu.

Erá cu neputintia, cá o fintia omenésca sè fi puttu remané víua, macaru si o óra, în acestu aeru încarcatu de emanatiuni mortale.

Gentilomulu fugi la ferésta si o deschise, cá aburii omoritori sè póta esí liberu. Apoi numai decátu se apropí de patu si îl priví.

(Va urmá.)

S A Z O N U :

Calindarulul septemanei.

Dumin.	13 25	E. 25 d. R. 7 Luca, s. p. Ioan Cris.
Luni	14 26	s. ap. Filip, s. p. Grigoriu.
Marti	15 27	ss. mm. Guriu, Elpidiu, Marcel.
Mercuri	16 28	s. ap. ev. Mateiu.
Joi	17 29	s. p. Grigoriu, cc. Longin, Genadiu.
Vineri	18 30	s. m. m. Pleton, s. m. Roman.
Samb.	19 1	pr. Avdie, s. m. Varlaam.

CRONIC'A RESBOIULUI.

Patru generali rusi.

— Vedi portretele de pe pagin'a 545. —

Cu câtu resboiulu de acuma se lungesce mai multu, cu atât'a si atentiunea generala devine mai încordata. Si acésta se concentréza tóta în generalii cari conducu ostirile din ambele parti.

Amu publicatu mai de multe ori portrete de ale barbatilor, cari au roluri mai mari în acestu resboiu cumplitu si care e menitu sè aiba urmàri fôrte importante; în numerulu de fatia continuàm acestu siru de portrete, înfatîsiându cetitorilor nostri pe patru generali rusi.

Sè ne ocupàm pe rëndu de ei.

Vom începe cu cei din Azia, pentru cà evenimentele din septemânile trecute, si mai alesu învingerea de la Aladsiadag în 15 oct. si luarea Carsului în 18 nov., au atrasu în momentele aceste atentiunea lumii a supra lor.

Generalulu Mihaiu *Loris-Melikoff* Tarieloviciu, capulu statului majoru rusu din Azi'a, fu nascutu la 20 dec. 1825 la Tiflis, din o familia bogata. Studià în scól'a gardei la Petersburg, în etate de 18 ani întrà cà officieru în regimentulu de husari alu gardei, si dupa patru ani ajunse adjutantulu principelui *Woronzow*, carele atuncea erà comandantulu militaru alu Caucasului. În 1847 luà parte în resboiulu în contra cecentilor, si în etate de 23 ani fu numitu capitanu la calareti. În 1857 ajunse maioru si facù parte din espeditiunea în contra lui *Siamil*, si în anulu urmatoru cuprinse taber'a cecentilor în padurea de la *Mortans*. În 1853 la *Carciac* a luptatu cu succesu fatia de turci. La 1855 deja erà colonelu, batù mai multe trupe turcesci la *Cars*, prinse pe *Selim pasia*, si tiarulu i darui o sabia „pentru vitejia.“ În etate de 31 ani *Loris-Melikoff* fu numitu generalu-adjutantulu la comand'a militara din Tiflis. În 1863 s'a luptatu în Polonia, fu numitu generalu si decoratu cu ordinulu *St. George* cl. III. În resboiulu de acuma, pe lângã marele duce Mihaiu, e supremulu comandantulu alu armatei russe din Azia. Indata cu erumperea resboiului elu începù a luptà cu norocu, înca la 18 maiu cuprinse *Ardahanulu*, luà 60 de tunuri si multa înunitiune. Apoi înainte spre *Erzerum*, înse *Muktar pasia* capetã ajutóre, si elu fu silisu a se retrage. Dar apoi si *Loris-Melikoff* primindu ajutóre, batù întâiu pe *Muktar* la *Aladsiadag* în 15 oct., apoi de curëndu ocupà cetatea si fortulu *Cars*.

Generalulu *Arzasu Tergukasoff* Artamieviciu fu nascutu la 1819 în Tiflis. Studià în scól'a militara, apoi întrà în corpulu de geniu, din care esì cà locotenentulu. Apoi servi câti-va ani în Petersburg la departimentulu de lucràri publice alu ministeriului, dupa aceea totu în acea calitate în Caucasu, înse nu peste multu parasi carier'a militara cu de rangulu colonelu-locotenentulu. Dar numai decátu se rentórse, si luà parte în luptele contra cerchezilor, si escelã mai alesu la luarea fortului *Guib*, unde însusi *Siamil* fu prinsu, în 1856. *Tergukasoff* a capetatu o multime de decoratiuni de la tiarulu. La 1858 ajunse colonelu, în 1865 comandantulu la infanteria, éra la începutulu acestui resboiu generalu. Elu trecù mai întâiu grani'ti'a, si ocupà *Baiazidulu*. Dar apoi fu silitu a se retrage. Dupa nimicirea lui *Muktar* la *Aladsiadag*, elu se întruni cu gener. *Haiman*, si amëndoi batura pe *Muktar* de nou la *Deve-Boium*. Acuma elu se afla la *Erzerum*.

Si acuma sè ne întorcemu spre Europa.

Dupa perderile mari ce suferira rusii în vér'a trecuta, s'a gasitu trebuinciosu nu numai a înmultí armat'a, dar a face si schimbãri în conducerea ei. Astfelu în locul lui *Zatoff*, fu chiamatu *betrânulu Todleber*.

Eduardu Franciscu Todleben fu nascutu la 1818 în *Mittau*. La 1838 terminându-si studiele militare în Petersburg, întrà în corpulu de geniu. Peste câti-va ani luptà si elu în contra cecentilor, si la 1853 ajunse colonelu-locotenentulu; totu în acelu anu, la asediarea *Silistriei*, ranindu-se generalulu *Schilder*, *Todleben* conduse mai departe asediulu. Inse rolulu seu de frunte a urmatu la aperearea *Sebastopolului*; acolo si-a câstigatu elu merite neperitóre si nume nemuritoru. Tiarulu l'a si distinsu cu multe titluri si decoratiuni, si i facù o dodatiune splendida. Când *Sebastopolulu* cadiu, generalulu *Todleben* nu mai erà pe câmpulu de bataia, càci zacea ranitu. În resboiulu actualu înca i-a remasu unu rolu importantu: luarea *Plevnei*. Elu s'a si apucatu cu energia de lucru, si rezultatulu de pân'acuma e impressurarea *Plevnei*.

Generalulu *Iosifu Gurko* *Wladimiroviciu* e unulu din cei mai curagiosi osteni rusi. Elu fu nascutu la 1828, studià în scól'a de cadeti în Petersburg, si în etate de 18 ani întrà într'unu regimentulu de husari; elu înainte repede, càci la tôte ocaziunile desvoltã curagiu si talentu. La 1829 elu s'a mai luptatu în *Balcani*, unde asta-véra érase întrà cu atât'a curagiu. În timpulu din urma dènsulu fu numitu comandantulu alu cavaleriei din giurulu *Plevnei*, si cà atare a indeplinitu impressurarea *Plevnei*, taindu comunicatiunea între *Plevna* si *Sofia*, prin învingerile sale de la *Gorni-Dubnik* si *Telisiu*, unde si cavaleri'a româna au avutu asiã dile frumóse, pentru cari gen. *Gurko* si-a si esprimat recunoscinti'a printr'unu ordinu de di.

Ranittii români.

Dlu V. Alesandri tine conferintie literarie în folosulu ostasilor români raniti. Dóue din aceste s'a

ținutu la Pétra, dóue în Iasi, si a patr'a va urmă la Galati.

Societatea Crucei Rosie din Berlin a tramisu pentru folosulu ostasilor români raniti o multime de obiecte.

Societățile engleze de binefacere. Cetimu în „Românulu“, că din tóte partile vinu ajutóre pentru ranitii români, fia-care își dà tóte silintiele pentru a usiorá durerile acestor bravi. Spitalulu din calea Craiovei în Bucuresci este sub auspiciile Societătii engleze, sub priveghierea si cea mai bun'a îngrigire a dlui dr. Mawer, precum si a dnei Mawer, ajutata de dsiórele Kleinhennnd. Mai esista spitalulu din strad'a Têrgovistei, unde se afla peste 100 paturi si unde totu etagiulu de susu este specialu îngrigitu numai de medici si chirurgi englezi, întretinutu de catra societatea engleza cu tóte trebuinciósele; la acestu spitalu mai cu sêma dn'a Mansfield, consórt'a dlui aginte si consulu generalu alu Engliterei, isi desfacu nobilele sale faceri de bine, atâtu prin darurile ce face mai în tóte dilele, câtu si mai cu sêma prin îngrigirea, ce de diminétia pâna sér'a, dà cu cea mai multumire soldatilor raniti. Societățile engleze ale Crucei Rosie mai facu contributiuni însemnate, spre a veni în ajutorulu spitalulu de la Cotroceni si Malmeson. La Turnu-Magurele sânt doctori si chirurgi englezi si se dau si medicamente trebuincióse unui spitalu. Tóte, precum si doctorii si chirurgii, sânt oferite gratis.

In Siomeuta-mare înca s'a facutu o colecta în folosulu ostasilor români raniti. Sum'a adunata este 108 fl. 20 cr.; colectante Victoru Colceriu studentu.

Resboiulu.

Creditu nou pentru armat'a româna. „Monitorulu“ oficialu alu României contine unu decretu Domnescu, prin care se deschide pe sém'a ministrului de resboiu, unu creditu de patru milióne, pentru întimpinarea necessitătilor armatei.

Prinsi români la turci. „Românulu“ scrie, că Români au prinsi la turci, doi oficiari si aprópe patru sute soldati. Guvernulu turcescu, respundiéndu la notele ce i-au facutu unele din puteri, că ucide pe prinsoniari, negându acuzarea, a datu cá dovêda acestu numeru alu prinsoniarilor români ce are si bun'a stare în care se afla ei.

Lipsa de oficiari români. Cetimu în „Românulu“ urmatórele: „Aflâmu, că mai tóte companiele sufera de lipsa de oficiari. Ni se spune, că unele au numai unu capitanu si unu supt-locoteninte, si altele numai unu capitanu si nimicu mai multu. Si déca nimeni nu ne-ar denunciá acestu tristu adeveru, este lesne sê-lu descoperimu cu totii. Oficiarii lipseau chiar de la începutulu campaniei, mai cu sêma la do-robanti. Luptele au facutu sê perdemu mai multi oficiari, prin urmare este învederatu, că companiele sânt în mare lipsa.“

Bulgarii. Unu corespudentu alu diuarului rusescu „Rusky Mir“, care a petrecutu la Adrianopol, si a vediutu spêndiurarea bulgarilor, scrie de acolo lucruri înfricosiate. Tatalu tradá pe fiulu seu si acest'a pe tatalu seu, cá sê scape de mórte. O mama denunciá pe fic'a sa; unu tineru acuzá pe frate-seu. Si cu tóta lasitatea acest'a bulgarii totu nu scapau de stréngu. Spêndiurarea în massa a bulgarilor, cum se

facea pân'acum, a încetatu în urm'a reclamârilor ambassadorului germanu, dar nu cu desevêrsire. Singur'a gratia ce mai face barbar'a turcesca acestui poporu asiá demnu de plânsu din tóte puncturile de vedere, e, că esecutârile nu se facu în asiá mare publicitate; éra cei mai putínu compromisi numai se esiléza.

Retrage-se-va dlu Cogalniceanu? Unele diare au respânditu scirea, că dlu Cogalniceanu va dimisioná. „Românulu“ desmintiesce categoricu acésta, si dîce: „Dlu Cogalniceanu, pe care avuramu placerea d'a-lu vedé eri, a rîsu de tóte aceste sciri ridicole. Si 'n adeveru, toti sciú că dsa nu este din acei ómeni, cari sê se sparie de pedeci, nici sê lase oper'a atâtu de nationala, care a început'o si sê se retraga de lene sêu de disgustu.“

Sciri de pe câmpulu de resboiu.

Cars a cadiutu! Ast'a e noutatea cea mai importanta a septemânei din urma. Rusii începura bombardarea la 17 nov. sér'a la 8 óre, si dupa o lupta de trei-spre-diece óre, ocupara tóte cele 16 forturi, citadel'a si orasiulu. Garnisón'a numerá 15,000 de ómeni; éra rusii erau 36,000, cu 195 de tunuri. O parte a garnisónei din forturile de catra miédiadi-apusu vô sê scape, înse cavaleri'a russésca postata pe calea spre Erzerum o sili sê capituleze. Asaltulu fu dirigu de Loris-Melikoff, dar si marele duce Mihaiu se aflá de fatia. Ataculu de capetania si decidietoru fu condusu de generalulu Lazareff, care comandá 40 de diviziuni. Comandantulu turcescu éra Mustafa pasia. Loris-Melikoff întrá în cetate la 11 óre înainte de miédiadi. Invingerea fu completa. Turcii perdura 7000 de ómeni în morti si raniti, restulu fu prinsu; apoi 364 tunuri de diverse sisteme, 20 de drapele, 2000 de cai, 36,000 patróne, multime de munitiune si proviantu. Rusii perdura 2700 de ómeni. La miédiadi marele duce Mihaiu întrá cu triumfu în orasiu întimpinatu cu himnulu nationalu russescu si cu aclamatiuni entuziastice din partea ostasilor. La pórt'a orasiului generalulu Loris-Melikoff i predadú cheile orasiului. A dóu'a dí urmându serbatórea „Archange-lli Mihaiu si Gavrilu“, diu'a onomastica a marelui duce Mihaiu se serbá cu mare ceremonía. (Desemnulu si istori'a Carsului s'au publicatu în nr. 31 alu foiu nóstre. Red.)

Dupa acésta invingere, marele duce Mihaiu a dispusu îndata, cá 25,000 de ómeni sê pornésca spre Erzerum, spre a întari óstea russa de acolo. Asiá dara în curêndu se póte asteptá, că si a supra Erzerumului se va face unu atacu seriosu. Se dîce, că Erzerum e si mai slabu întaritu decâtu Cars, si asiá caderea lui nu va puté întârdiá multu.

Scirea despre luarea Carsului a produsu efectu mare a supra ostirilor de la Plevna. Numai decâtu s'a datu salve de tunuri; apoi tiarulu a adresatu marelui duce Mihaiu o depesia, prin care multiam armatei purtarea sa brava, si declará, că îngrigirea de raniti, precum si ajutorarea familielor celor morti, este nu numai dator'i a tierii, înse si a lui propria, si invitá armat'a la fapte nóue de vitejia. În diu'a urmatóre se tînú unu Te-Deum, la care asistá si tiarulu, dimpreuna cu tóta suit'a sa.

In Anglia scirea acestei invingeri facú impressiunea cea mai rea. Englezii se temu fórte, că în-

tar indu-se rusii în Azi'a, vor periclită provinciile englezesci de acolo. Din caus'a acésta dîuarele engleze scriu într'unu tonu fôrte alarmatoru. Cu tôte aceste nu se crede, că Engliter'a ar întră în actiune.

De la Plevna se scrie, că impressurarea devine totu mai strimta. Osman pasia se afla din ce în ce mai aprôpe de catastrofa. Skobelev a fostu atacatu de mai multe ori, cinci cai s'au impuscatu sub elu, ma însusi fu ranitu, totusi respinse ataculu. Mehemed Ali își aduna ostire la Sofia, cá sè vina în ajutorulu lui Osman.

O bravura noua a Românilor. „Romanulu“ de la 21 nov. anuncia : Dupa lupta de trei zile, Români ocupara adî dimini'ti'a Rahova; Turcii fugira catra Lom-Palanka si Widin, si fure urmariti de Români. Diviziunea Lupu trecu Dunarea la Bechet. Entuziasmulu e mare. Perderea nu se scie încă.

Artileria romana a cufundatu unu monitoru turcescu la Rasti, în susu de Calafatu.

Luarea Rahovei s'a facutu sub conducerea colonelulu Slaniceanu, numai cu trupe române, ceea ce desminte eclatantu scirile dîuarelor straine, că armat'a româna nu mai e de sine statatôre, ci s'a împartitu în cea russésca. Ocuparea acést'a e de mare însemnatate, căci Rahova zace numai la departare de 11 mile de Plevna, si la o eventuala erumpere a lui Osman pasia putea sè servésca de unu punctu strategicu importantu pentru elu. Prin ocuparea Rahovei s'a pusu o noua pedeca în calea erumperii lui Osman.

CE E NOU?

Balu de curte nu se va dá în carnevalulu viitoru, de ôra-ce famili'a regésca se afla în doliu.

Monumentulu lui Bolintinenu. Aflămu din „Românulu“, că d. G. Chitiu, ministrulu cultelor si instructiunii publice, a pusu o pétra mortuara la mormântulu bardulu României, Bolintinenu. Ea are sculptutu în facia capulu poetulu, încununatu cu lauri.

Cutremuru în Români'a. Citimu în „Timpulu“, că la 15 nov., pe la 2 si jumetate ôre s'a simtitu în Bucuresci unu cutremuru de pamântu destulu de tare, care viniu de catra sud-vest spre nord-est. Elu nu a duratu înse decātu vr'o 15 secunde. Êr „Românulu“ ni spune, că totu în dîu'a aceea pe la 2 ôre 58 minute dupa miédiadi, si la Ploesci a fostu unu micu cutremuru cu trei sguduituri; asemenea si la Bolgrad pe la 2 ôre si 35 minute, si la Iasi si Galati.

Alegerea comitetelor comitatense s'au începutu mai în tôte partile. Astfelu se scrie din comitatulu Carasiului, că comitetulu de 552 ênsi de acolo s'a compusu acuma din 339 unguri si 213 români; dintre virilisti sînt 186 unguri si 90 români.

Flamur'a lui Hymen.

Dlu Ioanu Cretiu, învetiatoru în Virtisiu, comitatulu Biharia, la 16 nov. si-a încredintiatu de socia pe domnișor'a Anna Manu, fic'a dlui Teodoru Manu învetiatoru în Tarcia.

Dlu Petru Ostate, teologu absolutu de Gherla, la 26 nov. va serbá cununia sa cu dsiôr'a Nina Aciu din Vêrsioltiu.

Biserica si scôla.

Sinodulu bisericescu alu României s'a deschis la 30 octombre st. v. în Bucuresci.

Societati si institute.

Societatea „Arborosa“ a junimei române de la universitatea din Cernauti nu mai existe; căci guvernulu austriacu a desfintiatu-o.

Societatea Petru Maioru. În siedinti'a urmâtore, la 25 noemvre st. v., dlu Al. Mihailoviciu va declamâ poezi'a : „Coriolanu“ de Iul. Grozescu; éra dlu G. Creciniceanu va ceti lucrarea sa : „Despre epidemii.“

M u s i c a.

La Táboorszky si Parsch în Budapesta a aparutu urmâtorele piese musicale : Optu cântece populare din pies'a populara a „Vereshaju“, cu acompaniare de pianu, pretiulu 1 fl. — „Softa induló“, de M. T., 60 cr. — „Kol Nidreh“, transcriptiune, 50 cr. — „Hazai emlék“, de Filipu Fahrbach jun., pretiulu 60 cr. Tôte pentru pianu.

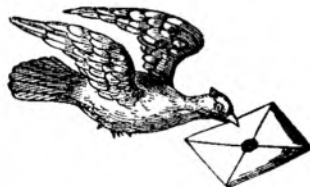
T r i b u n a l e.

Ministrulu de justitia va propune în lun'a viatôre camerei deputatilor unu proiectu de lege pentru o noua procedura civila. Un'a dintre ideile fundamentale ale acestui proiectu este incetarea curtii de cassatiune. Prin asta se spera, că justiti'a va devini mai grabnica. Mai ieftina înse, durere! totusi nu va fi.

Suvenirea mortiloru.

Parastasu pentru Liuba. Bozoviciu 15 nov. Op. Dle Redactoru ! Dumineca la 11 nov. st. n. în biserica româna gr. or. de aici s'a serbatu unu parastasu întru amintirea memoriei repausatulu în Domnulu si multu iubit si devotatu barbatu nationalu George M. Liuba, avocat si deputatu sinodalu. Dupa finirea serviciulu dumnedieescu parintele parocu localu schitiându pe scurtu meritele acestui barbatu înca tineru, atâtu pe terenulu nationalu, câtu si pe celu bisericescu si în deosebi accentuându suferintiele lui îndurate pentru graniceri, poporulu a esclamatu cu inima frânta de durere : *Fia-i tierin'a usiôra si memori'a binecuvântata!* — *Unu graniceru.*

Post'a Redactiunii.

B. Nu se pôte.

Dlui N. S. în Siria. Aice nu se pôte, dar i vom face locu acensi în „Siedetóre.“

Dlui P. C. în Oradea-mare. Multiamimu pentru acea scrissóre, dar nu mai putem revini la ea; ântâiu că e tardîu, si a dôi'a că nici nu o mai avemu.